

# TÜRKÇE DERSİ VEREN ÖĞRETİM ELEMANLARININ SÖZLÜ VE YAZILI ANLATIM DERSLERİNDEKİ ETKİLİLİK VE VERİMLİLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Yard. Doç. Dr. Mehmet Emin AGAR<sup>1</sup>

## ÖZET

Türkçe sözlü ve yazılı anlatım dersleri, dil öğretiminin çok önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu derslerle birlikte öğretmen adaylarının, anlatım beceri ve davranışlara sahip olmaları, anlatım tekniklerine hakim olmaları, anlatım yetersizliklerini öğrenmeleri, anlatım geliştirme yöntem ve tekniklerini öğrenmeleri amaçlanmaktadır. Halbuki üniversite seviyesinde bulunan öğrenciler anlama ve anlatma bakımından istenilen düzeyde değildirler. Bu sorunun nedenlerine baktığımızda, ortaöğretimde dil ve edebiyat eğitime gereken önemin verilmediği ve sınavların yaygın olarak test ile yapılmasının tercih edildiği görülmektedir. Bu nedenlerin sonucunda öğrencilerin yazma becerileri olumsuz yönde etkilenecek Türkçenin kurallarıyla estetik yapısına uygun konuşma-yazma alışkanlığından yoksun kalmaktadırlar. Bunun için dil ve edebiyat dersleri özendirilmeli, test sınavlarından kaçınılmalı ve kitap okumaya teşvik edilmelidir.

**Anahtar Kelimeler:** Yazılı anlatım, sözlü anlatım, verimlilik

## ABSTRACT

Oral and narrative lessons in Turkish form a very important part of language teaching. Through these subjects it is aimed to teach teacher candidates to have narrative skills and behaviours, narrative technics, to learn inadequencies narration, to learn how to develop methods and technics and narration. In fact university students aren't at the required level in terms of narration and comprehension. When we search the reasons why this is so, we can see that literature teaching and secondary schools aren't given enough important and exams are commonly given in the form of multiple choice. Because of these reasons, the narrative skills of the students are affected negatively and they deprive of the habit of using proper speaking and writing and aesthetic rules of Turkish. So language and literature subjects ought to be motivating and multiple choice tests ought to be avoided and reading books ought to be encouraged.

**Key words:** Narrative, oral, productivity

## GİRİŞ

Türkçe sözlü ve yazılı anlatım dersleri, dil öğretiminin çok önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu derslerde öğretmen adaylarının anlatım önemini, temel amaçlarını kavramaları, anlatım teknikleriyle öğrencilere kazandırılması gereken beceri ve davranışlara sahip olmaları, anlatım yetersizliklerini gidermeleri, anlatım geliştirme yöntem ve tekniklerini öğrenmeleri amaçlanmaktadır.

Bilindiği gibi Türkçe dersi bütün derslerin temelidir. Bu nedenle anadili öğretimi büyük bir önem taşımaktadır. Dil eğitiminde temel amaç, kişilerin anlama ve anlatma güçlerini geliştirmek olmalıdır. Anlama ile ilgili faaliyetler okuma ve dinleme; anlatma ile ilgili faaliyetler ise, konuşma ve yazmadır.

Üniversite seviyesinde bulunan öğrencilerin anlama ve anlatma bakımından istenen düzeyde olmadığı, bu yüzden üniversitede verilmesi gereken derslerin lâyıkıyla verilemediği bilinen bir gerçektir.

Bu problemin kaynağının ilk ve ortaöğretim kurumları olduğu söylenir. Bunda doğruluk payı oldukça büyüktür; ancak, sadece ilk ve ortaöğretim kurumlarına bütün sorumluluğu atmak doğru mudur? Bu sistem, birbirini tamamlayan bir daire gibidir. İlk ve ortaöğretim kurumlarından yetişenler yükseköğrenim kurumlarına gelmektedir. Fakat, ilk ve ortaöğretim kurumlarında öğrencileri yetiştiren öğretmenlerin yükseköğrenimli kişiler olduklarını da unutmamak gerekir. Buna karşın akademisyenlerimizde bile sözlü ve yazılı anlatım becerileri yeterli değildir.

Yazılı ve sözlü anlatım faaliyetlerinin amacı ilköğretim programına göre: çocuklara, gördüklerini, incelediklerini, yaşadıklarını, zihninde canlandırdıklarını, okuduklarını ve düşündüklerini söz ve yazı ile amaç uygun ve güzel bir biçimde anlatma yeteneği kazandırmaktır.

Yükseköğrenim kurumlarına yeterli ölçüde anlama-anlatma becerileri gelişmemiş olarak gelen öğrencilerin bu durumda bulunmalarının sebepleri çeşitlidir.

a) Bu sebeplerin başında, ilk ve ortaöğretimde, özellikle ortaöğretimde kompozisyon çalışmalarının, diğer bir deyişle sözlü ve yazılı anlatım çalışmalarının genel olarak, her sene yinelenen şekil ve muhteva bilgisi ile sınırlı kalması gelir. Kompozisyon uygulamalarında öğretmen tahtaya bir atasözü veya bir vecize yazar, öğrenciden bu sözün dilbilgisi ve yazım kurallarına uygun bir biçimde açıklamasını ister. Bu uygulamalarda başarılı kabul edilmenin ölçüsü olarak yazının okunaklı ve güzel olması, başlık konulması, yazım kurallarına uygunluğu, noktalama işaretlerinin yerinde kullanılmasıdır.

b) Eğitimlerinin ilk yıllarından itibaren öğrencilere yurtseverlik, iyilik, saygı, sevgi, hoşgörü... vb. yararlı nasihatler verilir.

Ancak, öğrencilere eleştirel düşünme öğretilmez. Eleştirel düşünceden yoksun yetişen öğrenciler de kompozisyon uygulamalarında verilen konu ne olursa olsun, bu nasihatlerle ilgili yazılar yazmaya çalışıyorlar.

c) Kompozisyon uygulamalarında öğrencilere vazgeçilmez kural olarak öğretilen giriş, gelişme ve sonuç bölümleri maksada uygun bir şekilde yapılmamaktadır. Öğrencilerin kimisi yazıyı üç paragraftan oluşuyor sanırken bu bölümlerin amaçlarından, nasıl başlanıp geliştirileceğinden habersizdirler.

ç) Paragraf çalışmalarında, cümleler arasında uyum bulunmamaktadır. Anlatılmak istenen şey, açma, geliştirme, karşılaştırma, delil gösterme, örneklendirmeden yoksundur.

d) Noktalama işaretleri, teorik olarak ezbere bilindiği halde, uygulamada gelişigüzel bir biçimde kullanılmaktadır.

e) Kelime ve cümle ölçüsünde anlatım bozuklukları sıklıkla görülmektedir. Teorik olarak anlatım bozukluklarını çok doğru bir biçimde anlatan öğrenciler, uygulamalarda hiç de başarılı olamamaktadır.

f) Bazı öğrenciler, yazma uygulamalarını gereksiz görmektedir. Bunun sonucunda verilen konuyla ilgili olup olmadığına bakmadan, duyduğu ve güzel olduğuna inandığı bütün bilgileri kağıda geçirmektedir. Bazıları ise dersin yararına inanmamaktadırlar. Bu yüzden, verilen konu hakkında düşünecekleri yerde, o anda akıllarına gelenleri kağıda geçirmektedirler. Dersin sonunda kağıt boş kalmaması diye gereksiz şeyleri de yazmaktadırlar.

g) Teorik kompozisyon bilgilerine sahip öğrencilerin uygulamada başarılı olamamalarının nedenlerinin başında, uygulama ve kabiliyetin yanında, uzun yıllar boyu yazı tecrübesi de gerektirir. Zaten dil dersleri bilgiden çok beceri işidir. Bu beceriye sahip olmak için bol ve geliştirici uygulamalar yapılmalı ve sonuçta istenilen neticeye ulaşılabilir. Kısaca, teorik bilgilerle beraber, sistemli düşünme, hayal kurma, duygularını anlatabilmeyi gerçekleştiremeyen öğrenciden güzel yazıların beklenemeyeceği açıktır.

### Sözlü Anlatım:

Diyalog, güzel konuşmaya yardımcı teknikler, önemli günler için konuşma hazırlama, konuşma içeriğinin düzenlenmesi, konuşmanın bedenle ilgili unsurları (beden dilinin kullanımı), konuşmayı etkileyen faktörler, şair okuma teknikleri, münazara açık oturum, panel forum, sempozyum, konferans, televizyon yapımları üzerine çalışmalar, diksiyon ve örneği, Türkçe'nin doğru telâffuzunda önemli hususlar, imlâ, vurgu, tonlama, metin ağırlıklı uygulamalar.

### Yazılı Anlatım I:

Yazı dili ve özellikleri, kompozisyon kavramı, yazılı anlatımın yapı ve kuralları, formal yazılar (özgeçmiş, dilekçe, rapor, karar, bibliyografya, tebliğ, resmi yazılar, bilimsel yazılar vb.), yazıda plan, bakış açısı, yardımcı fikirler ve paragraf girişi, seçilmiş yazı kompozisyon çatısı, tema, paragraf incelemesi, genel anlatım bozuklukları, kompozisyon düzeltme çalışmaları, düşünme ve düşündüğünü edebilme.

### Yazılı Anlatım II:

Çeşitli yazma biçimleri, yazı türleri (anı, fıkra, sohbet, hikaye, eleştiri, roman vb.) seçilmiş sözlerle yazılı ve sözlü çalışmalar, makale, yerli ve yabancı yazarlardan seçilmiş makalelerin gelişme ve sonuç bölümleri üzerine çalışma, deneme, güncel konular, fıkra çıkarma, makale yazma çalışması, Türk ve Dünya Edebiyatı seçilmiş parçaların incelenmesi.

### PROBLEM CÜMLESİ

Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde Türkçe dersi öğretim elemanları Sözlü ve yazılı anlatım dersleri açısından ne kadar etkilidir?

### AMAÇ

Bu araştırmanın amacı, Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe dersi veren öğretim elemanlarının Sözlü ve yazılı anlatım dersleri açısından etkililiğini ölçmektir. Bu ankette bulunan sorulara ve cevaplarla sözlü ve yazılı anlatım dersi veren öğretim elemanlarının verimliliğini tespit etmektir.

### EVREN VE ÖRNEKLEM

Çalışmamızın evrenini, Eğitim Fakülteleri öğrencileri oluştururken örneklemi ise Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'ndeki öğrencinin tamamı oluşturmaktadır.

Anlama ve anlatım yetersizliğinin ardında bu dersleri veren öğretim elemanlarının payı nedir? Bunu öğrenebilmek, diğer bir söyleyişle öğretim elemanlarının verimliliğini ölçmek istedik.

### ANKET VERİLERİ

Araştırmada cinsiyet, bölüm ve sınıf olmak üzere üç bağımsız değişken araştırılmıştır. Toplam 18 SORU tek bir amaca yönelik olarak biçimde hazırlanmıştır. Anketin güvenilirliği için *güvenirlilik analizi* (reliability analysis) yapılmış ve *Alpha Güvenirlilik Katsayısı* 65 olarak bulunmuştur.

### Bağımsız Değişkenlere İlişkin Veriler

Tablo 1: Cinsiyet Değişkeninin Frekans Değerleri

| Değişken | Frekans | Yüzde (%) |
|----------|---------|-----------|
| Kız      | 678     | 56.8      |
| Erkek    | 516     | 43.2      |
| TOPLAM   | 1194    | 100.0     |

Bu araştırmanın uygulandığı 1194 deneyin % 56.8'i kızlar, % 43.2'sini erkekler oluşturmaktadır.

Tablo 2 : Bölüm Değişkeninin Frekans Değerleri

| Değişken                     | Frekans | Yüzde (%) |
|------------------------------|---------|-----------|
| Türkçe Öğretmenliği          | 228     | 19.1      |
| Sosyal Bilgiler Öğretmenliği | 203     | 17.0      |
| Sınıf Öğretmenliği           | 282     | 23.6      |
| Okul Öncesi Öğretmenliği     | 221     | 18.5      |
| Fen Bilgisi Öğretmenliği     | 260     | 21.8      |
| TOPLAM                       | 1194    | 100.0     |

Bu araştırma, Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde 2000-2001 öğretim yılında eğitimin verildiği beş program olan Türkçe Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği ve Fen Bilgisi Öğretmenliği programlarında öğrenim gören öğrencilere uygulanmıştır. En fazla öğrenci % 23.6 ile Sınıf Öğretmenliği programında bulunurken, en az öğrenci %17.0'la Sosyal Bilgiler Öğretmenliği programında bulunmaktadır.

Tablo 3 : Sınıf Değişkenine Göre Frekans Değerleri

| Değişken   | Frekans | Yüzde (%) |
|------------|---------|-----------|
| I. Sınıf   | 461     | 38.6      |
| II. Sınıf  | 374     | 31.3      |
| III. Sınıf | 328     | 27.5      |
| IV. Sınıf  | 31      | 2.6       |
| TOPLAM     | 1194    | 100.0     |

Bu araştırmanın uygulandığı fakültenin yakın zamanda kurulması ve IV. sınıflarda yalnız Fen Bilgisi Öğretmenliği ve Sınıf Öğretmenliği programlarında öğrenci bulunması nedeniyle, bu sınıfların frekans ve yüzde değerleri düşüktür. Bunların tamamına anket uygulandığı için geçerlik ya da güvenilirlik yönünden olumsuz bir sonuç belirtmez. Tablo 3'te görüldüğü gibi öğrenci sayı ve yüzdeleri doğrusal bir sayıda artmaktadır. En fazla öğrenci birinci sınıflarda bulunmaktadır.

#### Alt Problemlere Ait Veriler

##### Maddelerin Frekans Değerleri

**Tablo 4 :** Eğitim Fakültesi'nde mevcut Türkçe, sözlü anlatım, yazılı anlatım vb. gibi derslerde teorik bilgiler yeterli derecede verilmekte midir?

| SORU 1             | Frekans | Yüzde (%) |
|--------------------|---------|-----------|
| Yanıtızsız         | 20      | 1.7       |
| Katılıyorum        | 342     | 28.6      |
| Kısmen katılıyorum | 623     | 52.2      |
| Katılmıyorum       | 209     | 17.5      |
| TOPLAM             | 1194    | 100.0     |

"Eğitim Fakültesi'nde mevcut Türkçe, sözlü anlatım, yazılı anlatım vb. gibi derslerde teorik bilgiler yeterli derecede verilmektedir." yargısının belirtildiği SORU 1'de en çok verilen yanıt, % 52.2 gibi yüksek bir oranla "Kısmen katılıyorum" seçeneğidir. Bu durum öğretim elemanlarının bu SORU'de belirtilen yeterliliği göstermede bazı eksikliklerinin olduğunu ifade etmektedir.

**Tablo 5 :** Öğretim elemanlarının hepsi sözlü anlatım açısından örnek teşkil etmekte midir?

| SORU 2             | Frekans | Yüzde (%) |
|--------------------|---------|-----------|
| Yanıtızsız         | 7       | .6        |
| Katılıyorum        | 224     | 18.8      |
| Kısmen katılıyorum | 569     | 47.0      |
| Katılmıyorum       | 394     | 33.0      |
| TOPLAM             | 1194    | 100.0     |

"Öğretim elemanlarının hepsi sözlü anlatım açısından örnek teşkil etmektedir." yargısının araştırıldığı SORU 2'de "Katılmıyorum" yanıtının oranı olan % 33.0, bu ankette araştırılan yargılardaki en yüksek orandır.

olumsuz yargıdır. Bu SORU'de belirtilen yargı ile ilgili yeterliliğin, istenilen düzeyde gerçekleştirilmediği belirtilebilir.

**Tablo 6 :** Öğretim elemanlarının hepsi yazılı anlatım açısından örnek teşkil etmekte midir?

| SORU 3             | Frekans | Yüzde (%) |
|--------------------|---------|-----------|
| Yanıtızsız         | 29      | 2.4       |
| Katılıyorum        | 209     | 17.5      |
| Kısmen katılıyorum | 574     | 48.1      |
| Katılmıyorum       | 382     | 32.0      |
| TOPLAM             | 1194    | 100.0     |

"Öğretim elemanlarının hepsi yazılı anlatım açısından örnek teşkil etmektedir." yargısının belirtildiği SORU 3'e verilen yanıtların oranları da SORU 2'ye verilen yanıtların oranları ile hemen hemen aynıdır. Bu da SORU 2'de belirttiğimiz gibi, öğrenci merkezli yöntemlerin yeterince uygulanmadığını göstermektedir.

**Tablo 7 :** Türkçe, sözlü anlatım, yazılı anlatım vb. gibi derslerde öğrenci merkezli yöntemler kullanılmakta mıdır?

| SORU 4             | Frekans | Yüzde (%) |
|--------------------|---------|-----------|
| Yanıtızsız         | 13      | 1.1       |
| Katılıyorum        | 383     | 32.1      |
| Kısmen katılıyorum | 470     | 39.4      |
| Katılmıyorum       | 328     | 27.5      |
| TOPLAM             | 1194    | 100.0     |

"Türkçe, sözlü anlatım, yazılı anlatım vb. gibi derslerde öğrenci merkezli yöntemler kullanılmaktadır." yargısının belirtildiği SORU 4'e verilen yanıtların oranlarında "Katılıyorum" olarak belirtilen olumlu yargının oranı % 32.1; "Katılmıyorum" olarak belirtilen olumsuz yargının oranı % 27.5'tir. Olumlu yargının yüzdesi olumsuz yargının yüzdesinden daha fazladır. Bu yeterliliği göstermede eksiklikler olmasına karşın, önemli sayılabilecek oranda başarılı olduğu belirtilebilir.

**Tablo 8 : Öğretim elemanları anlama becerileri yönüyle örnek teşkil etmekte midirler?**

| SORU 5             | Frekans | Yüzde (%) |
|--------------------|---------|-----------|
| Yanıtızsız         | 22      | 1.8       |
| Katılıyorum        | 320     | 26.8      |
| Kısmen katılıyorum | 593     | 49.7      |
| Katılmıyorum       | 259     | 21.7      |
| TOPLAM             | 1194    | 100.0     |

"Öğretim elemanları anlama becerileri yönüyle örnek teşkil etmektedirler." yargısının belirtildiği SORU 5'e verilen yanıtlarda, SORU 5'e verilen yanıtların oranıyla paralellik göstermektedir. Yalnız bu soruda "Kısmen katılıyorum" seçeneğinin oranı yükselirken diğer iki seçeneğin oranı düşmüştür. Bu durum da, bazı zamanlarda eksikliklerin olduğunu göstermektedir.

**Tablo 9 : Öğretim elemanları anlatım becerileri yönüyle örnek teşkil etmekte midirler?**

| SORU 6             | Frekans | Yüzde (%) |
|--------------------|---------|-----------|
| Yanıtızsız         | 124     | 1.0       |
| Katılıyorum        | 268     | 22.4      |
| Kısmen katılıyorum | 660     | 55.3      |
| Katılmıyorum       | 254     | 21.3      |
| TOPLAM             | 1194    | 100.0     |

"Öğretim elemanları anlatım becerileri yönüyle örnek teşkil etmektedirler." yargısının sinandığı SORU 6'da, "Katılmıyorum" seçeneğinin oranının % 21.3'e yükseldiği, buna karşılık olumlu yargının belirtildiği "Katılıyorum" seçeneğinin oranının da % 22.4'e düştüğü görülmektedir. Bu sonuç belirtilen yeterliliği göstermede bazı eksikliklerin olduğunu göstermektedir.

**Tablo 10 : Öğretim elemanları okuma becerileri yönüyle örnek teşkil etmekte midirler?**

| SORU 7             | Frekans | Yüzde (%) |
|--------------------|---------|-----------|
| Yanıtızsız         | 26      | 2.2       |
| Katılıyorum        | 517     | 44.2      |
| Kısmen katılıyorum | 487     | 40.8      |
| Katılmıyorum       | 164     | 13.7      |
| TOPLAM             | 1194    | 100.0     |

"Öğretim elemanları okuma becerileri yönüyle örnek teşkil etmektedirler." yargısının sinandığı SORU 7'de olumlu yargının belirtildiği "Katılıyorum" seçeneği, olumsuz yargının belirtildiği "Katılmıyorum" seçeneğinden çok yüksek bir yüzdeye sahiptir. Bu durum, öğretim elemanlarının bu yeterliliği önemli düzeyde gerçekleştirdiğini belirtmektedir.

**Tablo 11 : Öğretim elemanları öğrenmeyi destekleyici kaynak ve yardımcı eserleri önermekte midirler?**

| SORU 8             | Frekans | Yüzde (%) |
|--------------------|---------|-----------|
| Yanıtızsız         | 10      | .8        |
| Katılıyorum        | 746     | 2.5       |
| Kısmen katılıyorum | 288     | 4.1       |
| Katılmıyorum       | 150     | 2.6       |
| TOPLAM             | 1194    | 100.0     |

"Öğretim elemanları öğrenmeyi destekleyici kaynak ve yardımcı eserleri önermektedirler." yargısının belirtildiği SORU 8'de görüşlerin % 62.8 ile olumlu görüşün belirtildiği "Katılıyorum" seçeneğinde toplandığı görülmektedir. Bu oranlar öğretim elemanlarının bu konuda çok başarılı olduğunu göstermektedir.

**Tablo 12 : Öğretim elemanları değişik kaynaklar üzerinde çalışmaya yönlendirmekte midirler?**

| SORU 9             | Frekans     | Yüzde (%)    |
|--------------------|-------------|--------------|
| Yanıtız            | 7           | .6           |
| Katılıyorum        | 548         | 5.9          |
| Kısmen katılıyorum | 413         | 34.6         |
| Katılmıyorum       | 226         | 18.9         |
| <b>TOPLAM</b>      | <b>1194</b> | <b>100.0</b> |

"Öğretim elemanları değişik kaynaklar üzerinde çalışmaya yönlendirmektedir." yargısının belirtildiği SORU 9'da en yüksek oran % 45.9 ile olumlu görüşün belirtildiği "Katılıyorum" seçeneğindedir. Bu durum öğretim elemanlarının bu yeterliliği eksikleri olsa bile önemli ölçüde gerçekleştirdiğini göstermektedir.

**Tablo 13 : Öğretim elemanları demokratik eğitim ilkeleri doğrultusunda düzenledikleri sınıf ortamında öğrencilerin her türlü katılımına açık mıdır?**

| SORU 10            | Frekans     | Yüzde (%)    |
|--------------------|-------------|--------------|
| Yanıtız            | 4           | .3           |
| Katılıyorum        | 529         | 4.3          |
| Kısmen katılıyorum | 379         | 1.7          |
| Katılmıyorum       | 282         | 3.6          |
| <b>TOPLAM</b>      | <b>1194</b> | <b>100.0</b> |

"Öğretim elemanları demokratik eğitim ilkeleri doğrultusunda düzenledikleri sınıf ortamında öğrencilerin her türlü katılımına açıktır." yargısının belirtildiği SORU 10'da en yüksek oran % 44.3 ile olumlu görüşün belirtildiği "Katılıyorum" seçeneğine verilmiştir. Olumsuz yargının ifade edildiği "Katılmıyorum" seçeneği % 23.6 ile düşük bir orandadır. Bu durum, öğretim elemanlarının eksiklikleriyle birlikte gereken ölçüde demokratik davranışlar sergileyemediklerini göstermektedir.

**Tablo 14 : Öğretim elemanları tarafından verilen teorik bilgiler yeterli derecede uygulamaya geçirilmekte midir?**

| SORU 11            | Frekans     | Yüzde (%)    |
|--------------------|-------------|--------------|
| Yanıtız            | 5           | .4           |
| Katılıyorum        | 167         | 14.0         |
| Kısmen katılıyorum | 533         | 44.6         |
| Katılmıyorum       | 489         | 41.0         |
| <b>TOPLAM</b>      | <b>1194</b> | <b>100.0</b> |

"Öğretim elemanları tarafından verilen teorik bilgiler yeterli derecede uygulamaya geçirilmektedir." yargısının belirtildiği SORU 11'de "Katılmıyorum" seçeneği % 41.0 ile yüksek görülmektedir. Bu durum öğretim elemanlarının yeterli düzeyde teorik bilgileri uygulama alanına geçiremediklerini göstermektedir.

**Tablo 15 : Öğretim elemanları ders işleme esnasında, gerekli eğitim teknolojisi ürünlerinden faydalanmakta mıdır?**

| SORU 12            | Frekans     | Yüzde (%)    |
|--------------------|-------------|--------------|
| Yanıtız            | 15          | 1.3          |
| Katılıyorum        | 192         | 16.1         |
| Kısmen katılıyorum | 474         | 39.7         |
| Katılmıyorum       | 513         | 43.0         |
| <b>TOPLAM</b>      | <b>1194</b> | <b>100.0</b> |

"Öğretim elemanları ders işleme esnasında gerekli eğitim teknolojisi ürünlerinden faydalanmaktadır." yargısının belirtildiği SORU 12'de en yüksek oran % 43.0 ile olumsuz görüşün belirtildiği "Katılmıyorum" seçeneğindedir. Olumlu yargının belirtildiği "Katılıyorum" seçeneğinin oranı % 16.1 gibi düşük bir orandır. Bu durum, yeterince öğretim elemanlarının eğitim teknolojilerinden istifade etmediğini göstermektedir.

**Tablo 16 : Programınızda Türkçe yazılı anlatım, sözlü anlatım vb. dersler amaçlarına ulaşmakta mıdır?**

| SORU 13            | Frekans | Yüzde (%) |
|--------------------|---------|-----------|
| Yanıtızsız         | 7       | .6        |
| Katılıyorum        | 239     | 0.0       |
| Kısmen katılıyorum | 655     | 4.9       |
| Katılmıyorum       | 293     | 4.5       |
| <b>TOPLAM</b>      | 1194    | 00.0      |

"Programınızda Türkçe yazılı anlatım, sözlü anlatım vb. ders amaçlarına ulaşmaktadır." yargısının belirtildiği SORU 13'e verilen yanıtların en yüksek değeri % 54.9 ile "Kısmen katılıyorum" görüşüne belirtildiği seçenekte yer almaktadır. Bu oranlar da programın amaçlarına istenilen düzeyde olmasa bile belli bir oranda hedefine ulaşıp ulaşmadığını göstermektedir.

**Tablo 17 : Türkçe, yazılı anlatım, sözlü anlatım vb. derslerinde yapılan ölçme değerlendirilmelerden sağlıklı sonuçlar elde edilmekte midir?**

| SORU 14            | Frekans | Yüzde (%) |
|--------------------|---------|-----------|
| Yanıtızsız         | 12      | 1.0       |
| Katılıyorum        | 183     | 15.3      |
| Kısmen katılıyorum | 583     | 48.8      |
| Katılmıyorum       | 416     | 34.8      |
| <b>TOPLAM</b>      | 1194    | 100.0     |

"Türkçe, yazılı anlatım, sözlü anlatım vb. derslerinde yapılan ölçme değerlendirilmelerden sağlıklı sonuçlar elde edilmektedir." yargısının belirtildiği SORU 14'te, olumlu görüşün belirtildiği "Katılıyorum" seçeneğinin % 15.3 olan oranı düşüktür. Buna karşı olumsuz görüşün belirtildiği "Katılmıyorum" seçeneğinin % 34.8 olan oranı yüksektir. Bu durum, konuya ilişkin öğretim elemanlarının eksikliklerinin olduğunu göstermektedir.

**Tablo 18 : Öğretim elemanları öğrencilerin ilgi ve dikkatlerini konu üzerine çekebilmekte midir?**

| SORU 15            | Frekans | Yüzde (%) |
|--------------------|---------|-----------|
| Yanıtızsız         | 13      | 1.1       |
| Katılıyorum        | 234     | 19.6      |
| Kısmen katılıyorum | 646     | 54.1      |
| Katılmıyorum       | 301     | 5.2       |
| <b>TOPLAM</b>      | 1194    | 00.0      |

"Öğretim elemanları öğrencilerin ilgi ve dikkatlerini konu üzerine çekebilmektedir." yargısının belirtildiği SORU 15'te görüşlerin % 54.1 ile "Kısmen katılıyorum" seçeneğinde toplandığı görülmektedir. Bu da, öğretim elemanlarının ilgi ve dikkat çekme konusunda çok başarılı olmadıklarını göstermektedir.

**Tablo 19 : Öğretim elemanları ders içinde tek kitap takip etmekte midir?**

| SORU 16            | Frekans | Yüzde (%) |
|--------------------|---------|-----------|
| Yanıtızsız         | 15      | 1.3       |
| Katılıyorum        | 290     | 24.3      |
| Kısmen katılıyorum | 356     | 29.8      |
| Katılmıyorum       | 532     | 44.6      |
| <b>TOPLAM</b>      | 1194    | 100.0     |

"Öğretim elemanları ders içinde tek kitap takip etmektedir." yargısının belirtildiği SORU 16'ya verilen yanıtların en yüksek oranı % 44.6 ile olumlu görüşün belirtilmiş olduğu "Katılmıyorum" seçeneğinde toplandığı görülmektedir. Bu sonuç, tek kaynaklı öğrenmenin artık yetmeyeceğinin kabullenilmesi şeklinde yorumlanabilir.

**Tablo 20 : Türkçe, sözlü ve yazılı anlatım derslerinde ölçme değerlendirme yönelik ödevler verilmekte midir?**

| SORU 17            | Frekans     | Yüzde (%)    |
|--------------------|-------------|--------------|
| Yanıtızsız         | 8           | .7           |
| Katılıyorum        | 389         | 49.3         |
| Kısmen katılıyorum | 330         | 27.6         |
| Katılmıyorum       | 267         | 22.4         |
| <b>TOPLAM</b>      | <b>1194</b> | <b>100.0</b> |

"Türkçe, sözlü ve yazılı anlatım derslerinde ölçme değerlendirme yönelik ödevler verilmektedir." yargısının belirtilen SORU 17'ye verilen yanıtların yarısı olumlu görüşün belirtildiği "Katılıyorum" seçeneğinde toplanmıştır. Olumsuz görüşün belirtildiği "Katılmıyorum" seçeneğinin oranı % 22.4 ile en düşüktür. Bu durum da verilen ödevlerin ölçme ve değerlendirmeye yönelik olduğunu gösterebilir.

**Tablo 21 : Türkçe, sözlü ve yazılı anlatım derslerinde öğrencileri yeteneklerini ortaya çıkaracak ve mevcut yeteneklerini geliştirecek uygulamalar yeterince yapılmakta mıdır?**

| SORU 18            | Frekans     | Yüzde (%)    |
|--------------------|-------------|--------------|
| Yanıtızsız         | 4           | .3           |
| Katılıyorum        | 214         | 17.9         |
| Kısmen katılıyorum | 463         | 38.8         |
| Katılmıyorum       | 513         | 43.0         |
| <b>TOPLAM</b>      | <b>1194</b> | <b>100.0</b> |

"Türkçe, sözlü ve yazılı anlatım derslerinde öğrencileri yeteneklerini ortaya çıkaracak ve mevcut yeteneklerini geliştirecek uygulamalar yeterince yapılmaktadır." yargısının belirtildiği SORU 18'ye verilen yanıtların en yükseği, olumsuz görüşün belirtildiği "Katılmıyorum" seçeneğinde toplandığı görülmektedir. Olumlu görüşün belirtildiği "Katılıyorum" seçeneğinin oranı % 17.9 ile düşüktür. Bu da yetenekleri saptayıp, geliştirici uygulamaların yeterli düzeyde yapılamadığını göstermektedir.

## SONUÇ

Yukarıdaki açıklamalarda görülen eksiklik ve yetersizliklerin nedenlerine inildiğimiz zaman, yalnızca öğretim elemanlarından kaynaklanmadığı görülmektedir. Fakültenin fiziki şartlarının yetersizliği, deprem sonrası oluşan sosyal travma, vb. diğer etkenlerin de payı olduğu anlaşılmaktadır. Fiziki şartların olumsuzlukları arasında sınıfların kalabalık olması, kütüphane, sosyal tesisler gibi gerekli ünitelerin yetersizliği de etkili olmaktadır. Öğretim elemanlarının gerekli ölçüde başarılı olamamasının nedenlerini de, ağır ders yükü ve arka planlarındaki farklılık olarak belirleyebiliriz.

Bu olumsuzlukları ortadan kaldırmak için öğretim elemanlarının ders yükünün azaltılması ve hizmet içi eğitim etkinlikleri ile eksikliklerin giderilmesi, fiziki şartların daha da iyileştirilmesi gerekmektedir. Bunun için:

- 1) Sorunun kaynaklarından biri, ortaöğretimde dil ve edebiyat eğitimine gereken önemin verilmemesidir. Teknik eğitim, toplumun büyük bir çoğunluğu tarafından itibar görmesi, öğrencileri daha ilköğretimin başlangıcından itibaren sayısal derslere yöneltmektedir. Edebiyat dersleri ve sosyal dersler ise sadece sınıf geçmek için bir araç olarak düşünülmektedir. Bu yöntemin sonucunda sözel yetenekli öğrencilerin büyük bir bölümü yanlış yönlendirme ile fen alanında eğitim veren fakülteelerde toplanmaktadır.

Halbuki edebiyat dersleri ile sosyal dersler özendirilmelidir. Tıpkı Atatürk döneminde olduğu gibi öncelikli bir ders olarak kabul edilebilir.

- 2) Sorunun kaynaklarından biri de test yöntemiyle yapılan sınavlardır. Bu sınavlar sonucunda öğrencilerin yazma becerileri olumsuz yönde etkilenmekte, Türkçe'nin kurallarına ve estetik yapısına uygun konuşma-yazma alışkanlığından yoksun bırakılmaktadır. Test tekniğiyle yapılan sınavlardan mümkün mertebe kaçınılmalıdır.

- 3) Yazım kuralları ile ilgili eksiklikler de bu sorunu büyütmektedir. Yazma becerilerini geliştirmek için bol bol uygulama yapılmalı, yalnızca sözlü ve yazılı anlatım derslerinde değil bütün yazılılarda yazım kurallarına uygunluk gözetilmelidir.

- 4) Öğrenciler kitap okumayı ihtiyaç olarak görmelidir. Çünkü okuma, sadece bir boş zaman değerlendirme faaliyeti değildir. O bir ihtiyaçtır. Bu şekilde görülmedikçe istenilen amaca ulaşılamaz.

## KAYNAKLAR

**Ergen, Nurettin (Hazırlayan),** "Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Sorunları", Ankara, 1986

**Özkan, Mustafa,** "Yüksek Öğretimde Türk Dili Sorunu", içinde Türk Dili, İstanbul, 1997, s.253-257

**Tezcan, Nurcan,** "Yüksek Öğretimde Anadili Öğretimi", Ankara, Türk Dili, Temmuz-Ağustos 1983, yıl 32, cilt XLVII, sayı, 379, s.73-76

**Topbaş, Seyhun,** "Türkçe Öğretmenliği İlköğretim Öğretmen Lisans Tamamlama Programı", Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 1998